

Wojciech Łonak

Olesno - Walce, woj. częstochowskie,
St. 16, AZP: 85-41/15

Informator Archeologiczny : badania 23, 37-38

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Typ III — 1 grób. Część przepalonych kości ludzkich przemieszanych z szczątkami stosu w popielnicy. Resztkę kości i stosu zsypano do jamy grobowej obok popielnicy.

Typ IV, odmiana a — 2 groby. Przepalone kości ludzkie przemieszane z fragmentami celowo potłuczonych naczyń były rozrzucone wzdłuż osi E-W. Całe naczynia umieszczono w części wschodniej jamy grobowej. Obydwa groby były obwarowane prostokątnymi obstawami kamiennymi.

Odmiana b — 4 groby. Odmiana ta różni się od wyżej opisanej tym, że przepalone kości ludzkie i fragmenty naczyń były przemieszane z szczątkami stosu, zostały rozsypane wzdłuż osi N-S. Prostokątne obstawy kamienne miały groby 470 i 485.

Typ V — 10 grobów. Przepalone kości ludzkie i fragmenty celowo potłuczonych naczyń tworzyły niewielkich rozmiarów owalne skupiska. Naczynia zachowane w całości ustawione były w pewnym oddaleniu od skupisk przepalonych kości ludzkich. Owalne obwarowania kamienne posiadały 4 groby.

Typ VI — 13 grobów. Przepalone kości ludzkie i fragmenty celowo potłuczonych naczyń zostały rozrzucone po całej jamie grobowej.

Typ VII — 2 groby. Pochówki tego typu zawierają tylko same przepalone kości ludzkie, tworząc niewielkich rozmiarów owalne skupiska.

Wyposażenie poszczególnych grobów w naczynia waha się od 2 do 17 sztuk. W pięciu grobach popielnicowych i w jednym jamowym odkryto spiralne zawieszki z brązowego drutu. W trzech grobach popielnicowych, będących prawdopodobnie pochówkami młodociężnych osobników, w jamach grobowych występowały gliniane grzechotki.

W grobach 477 i 523 razem z naczyniami charakterystycznymi dla podgrupy kępińskiej występowały naczynia typowe dla wschodniowielkopolskiej grupy kultury lużyckiej.

Mąkolice, gm. Wola Krzysztoporska,
woj. piotrkowskie,
St. 3, AZP: 74-52/

Muzeum Okręgowe
w Piotrkowie Trybunalskim

Badania prowadził mgr Mirosław Szukała. Finansował WKZ w Piotrkowie Trybunalskim. Szósty sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne płaskie. Kultura lużycka, okres halstański, wczesny okres lateński (?).

Stanowisko badane od 1983 r. Położone na wydymnym cyplu w pobliżu niewielkiego cieku uchodzącego dalej do rzeki Bogdanówki. W 1989 r. przebadano powierzchnię 170 m², odkrywając 13 grobów jamowych, ciałopalnych (razem 77), większość pod różnej wielkości brukiem kamiennym. Groby zachowane były w stosunkowo dobrym stanie. Wyposażenie grobów stanowiły naczynia gliniane, często potłuczone, oraz przedmioty z brązu i żelaza. Do najciekawszych znalezisk należy zaliczyć brzytwę z brązu, stożkowaty przedmiot z brązu nieznanego przeznaczenia i przęślik kamienny.

Na odsłoniętym terenie odkryto ponadto kilkadziesiąt wyrobów krzemiennych datowanych na mezolit i schyłek epoki brązu/okres halstański.

Chronologię cmentarzyska określono na podstawie typologii ceramiki i wyrobów metalowych.

Materiały znajdują się w Muzeum w Piotrkowie Tryb.

Badania będą kontynuowane.

Mechalice, gm. Kępno,
woj. kaliszkie,
St. 1, AZP: 75-38/1

Muzeum Regionalne PTiK w Kępnie

Badania prowadził mgr Jarosław Wojciechowski. Finansował RNMiG w Kępnie, WKZ w Kaliszu. Siódmy sezon badań. Cmentarzysko kultury lużyckiej z V EB i IIaC.

Stanowisko jest położone na południowym stoku wzgórza, na terenie wsi. Przebadano obszar o powierzchni 325 m².

Natrafiono na 36 zespołów grobowych, popielnicowych i jamowych. W tej liczbie znaleziono trzy groby, w których nie stwierdzono śladów pochówki i które uznano za symboliczne. Znaczna część odkrytych w tym sezonie pochówków zaopatrzona była w obstawy grobowe z kamieni, lub przykryta brukiem kamiennym. Pochówki były wyposażone przede wszystkim w ceramikę: misy, kubki, dzbany, garnki. Natrafiono także na fragmenty ozdób w postaci spiralnie skręconego drutu brązowego oraz na szpilę brązową z zakończeniem rozklepanym i zwiniętym w uszko (grób nr 247). Na uwagę zasługuje również kamienna głowica buławy odkryta w grobie nr 229.

Badania będą kontynuowane.

Olesno — Walce,
woj. częstochowskie,
St. 16, AZP: 85-41/15

Muzeum Regionalne w Oleśnie

Badania prowadził mgr Wojciech Łonak. Finansował WKZ w Częstochowie. Czwarty

sezon badań. Cmentarzysko kultury łużyckiej z okresu halstyckiego. Ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego.

Stanowisko położone jest na terasie rzeki Stobrawy, na południowy-wschód od centrum Oleśna, około 200 m na południe od ruin majątku Walce.

Przebadano łącznie 5 arów, odkryto 31 zespołów grobowych oraz 3 obiekty osadnicze, nawiązujące chronologicznie do sąsiedniej osady (Stan. 3).

Groby posiadały zazwyczaj obwarowania kamienne, rzadziej bruki. Przeważnie jamy grobowe różniły się barwą od calca. W grobach natrafiono na typowe dla kultury łużyckiej w okresie halstyckim naczynia. Najczęściej garaki. Stan ceramiki zły (słaby wypał). Z metali odkryto na cmentarzysku kilka spiralek z drutu brązowego. W jednym grobie odkryto kilka guzów brązowych, a właściwie bardzo zniszczone drobne ich fragmenty, otwartą bransoletkę jednozwojową z czworograniastego drutu. W dwóch grobach odkryto dwie krótkie szpile o prawdopodobnie rozklepanej głowce, zawiniętej w uszko (szpile są bardzo skorodowane), oraz nóż o łukowatej głowni z kołcem do rękojeści (odkryty w obrębie średniowiecznej jamy).

Do najciekawszych odkryć należy ażurowa plakietka brązowa o średnicy 15 mm, znaleziona w grobie (brak innych zabytków towarzyszących). Kształt powierzchni plakietki podzielona jest horyzontalnie na dwie części. W górnej znajduje się siedząca postać ludzka w prawym profilu. Prawą rękę trzyma opartą na kolanie; w lewej, wyciągniętej trzyma owalne lustro. Na głowie ma spiczastą czapkę, na szyi ozdoby. Za plecami postaci czworonożne zwierzę (kot lub pies). Dolna część plakietki przedstawia pół okręgu, od którego wychodzą promieniste linie. Pola między nimi skośnie zakreślone na wzór jodełki. Zewnętrzna krawędź plakietki pokryta półperłkami. Plakietka wykonana z blachy brązowej, techniką tłoczenia.

Materiały i dokumentację złożono w Muzeum Regionalnym w Oleśnie

Badania będą kontynuowane.

Orzech, gm. Świątklaniec St. 2 patrz okresy brązu

Płoski, gm. Wąsosz,
woj. leszczyńskie,
St. 3, AZP: 71-25/43

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski w Lesznie

Badania prowadził mgr Marek Wróbel oraz mgr P. Świąder. Finansował WOA-K w Lesznie. Drugi sezon badań. Ślad osadnictwa z epoki kamienia; osada kultury łużyckiej/pomorskiej z Ha C/D-LT C; osada kultury przeworskiej z PL/OWR; ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego, faza E-F.

Kontynuowane badania na stanowisku o pow. 2,86, zlokalizowanym na zachód od ubiegłorocznego wykopu. Odsłonięto 51 obiektów: 40 z Ha C/D-LT C, 10 z PL/OWR, chronologii i obiektu nie określono. Wśród źródeł ruchomych wyróżniono pozostałości z epoki kamienia. Rejestrowano je wyłącznie na złożu wtórnym. Wydzielono 1 fr. naczyń: puchara/misy (naczynia szeroko otworowego) datowanego na fazę II/III KPL; kilkadziesiąt okrzesków i fr. rdzeni, bez wyraźnych cech typologicznych. W zbiorze obiektów kultury łużyckiej/pomorskiej wyróżniono: 2 półziemianki (?), 2 paleniska, 27 jam, 9 dołków postępujących, fr. warstwy kulturowej. Jej struktura była znacznie zakłócona w okresie użytkowania terenu przez „grupę przeworską” oraz w trakcie późniejszych zabiegów agrotechnicznych. Obiekty nie tworzą wyraźnych układów przestrzennych; jedynie w jednym przypadku układ słupów sugeruje istnienie chaty. Część obiektów posiada kamienną konstrukcję, w większości zachowaną fragmentarycznie. W zbiorze znalezisk ruchomych dominują fr. naczyń; ok. 75% ze złoża wtórnego, w większości grubościennych (duży stosunkowo udział placków glinianych), ceramika z obiektów w większości rozdrobniona. Ponadto zarejestrowano fr. obrabianych poroży, m. in. rylec sochy/motyłkę; fr. polepy, osełek kamiennych, fr. ciężarka tkackiego. Liczny jest zbiór szczątków paleobotanicznych: nasiona zbóż, chwastów, drzew, węgle drzewne; archeozoologicznych: konsumpcyjne, m. in. zwierząt domowych, ryb i drobnych gryzoni. Na podstawie wstępnej analizy sądzimy, że znaleziska należy datować na Ha C/D-LT C, z tym że intensyfikacja osadnictwa przypada najprawdopodobniej na LT C. Wśród obiektów kultury przeworskiej wyróżniono: studnię, palenisko i 6 kotlinek. Interesującym odkryciem okazały się pozostałości studni, pełniące po zamaleniu funkcję jamy odpadowej. Konstrukcję studni tworzyły 18 szczap/desek, stożkowato zaokrąglonych, pionowo wbitych w podłoże (soczewka gliny). Palenisko/bruk to konstrukcja znacznych rozmiarów: 2,10x1,20 m. Spąg bruku posadowiony był na glazie o wym. 0,70x0,30 m. Kotlinki zachowały się fragmentarycznie (spągi jam, fragm. kłoców żuźła o strukturze soplewej). Na złożu wtórnym odkryto kłoc żuźła o średn. 0,18 m. Wypełnisko kotlinek poza fr. spalinyzny uzupełniały ponadto fr. naczyń ze złoża wtórnego. Kotlinki nie tworzą skupiska, są luźno rozproszone w obrębie stanowiska badawczego. Na złożu wtórnym odkryto ok. 20 fr. naczyń, m. in. wylewy facetowane. Generalnie większość zbioru ceramiki kultury przeworskiej odkryto w wypełnisku studni, pełniące po zamaleniu funkcję jamy odpadowej (fr. naczyń LT i PL/OWR, m. in. 3 całe naczynia, fragm. kłoców dymarskich, polepy, fr. noża żelaznego, szydła brązowego, przesłika). Wypełnisko jamy warstwy I, wypełnisko studni warstwy II-IV. Studnię datować można na LT-PL/OWR. Wstępnie fr. osady kultury przeworskiej datowany jest na PL/OWR. W zbiorze fr. naczyń wyodrębniono kilkanaście fr. naczyń wczesnośredniowiecznych, datowanych na fazę E-F. W dwu przypadkach fr. naczyń zarejestrowano w obiektach datowanych na Ha/LT.

Materiały przechowywane są w archiwum WOA-K w Trzebinach k. Leszna.

Badania będą kontynuowane.

Sierpów, gm. Ozorków woj. łódzkie patrz okresy brązu